

Katarina Mišćević

IVAN TABAKOVIĆ (1898–1977)

Muzej savremene umetnosti, 7. 05 – 6. 06. 2005.

Autor izložbe Lidija Merenik

U Muzeju savremene umetnosti u Beogradu, koji na jesen obeležava 40 godina od otvaranja zgrade, u toku je ciklus predstavljanja značajnih jugoslovenskih umetnika dvadesetog veka, u okviru kojeg je 7. maja otvorena izložba posvećena slikaru Ivanu Tabakoviću. Autor i kustos izložbe dr. Lidija Merenik ne samo da je osmislila čitavu koncepciju već je napisala i objavila u izdanju Galerije Matice srpske monografiju koja je zaokružila radnu i životnu biografiju ovog umetnika. Dela u postavci nižu se od onih najranijih iz umetnikovog zagrebačkog perioda prateći njegov složen put sazrevanja i tražanja za pravom umetničkom formom i izrazom koji bi mu na najprikladniji način omogućili da izrazi sebe.

Pravo bogatstvo izloženih radova, naročito onih iz legata njegove supruge Muzeju savremene umetnosti, fragmenti iz njegovog dnevnika i prepiski, fotografije iz života, tu su da nam približe istinu o tumačenju stvaralačkog opusa Ivana Tabakovića. Sloboda i bunt ovog umetnika, njegova naročitost, stavljaju ga izvan postojećih umetničkih ideologija izdvajajući ga od svojih savremenika; i kada je utočište pronašao u školi Hansa Hofmana i kada je jedan od osnivača grupe *Zemlja* i grupe *Dvanaestorica*, on je imao želju da se odupre površnosti koja je pretila slikarstvu, da udaljivši se od akademizma, sam pronade ona najprirodnija i najjednostavnija rešenja napuštajući okvirne tendencije svog vremena. Njegova strast da neposredno iskaže osećanja, ne rečima, već svojim delima vodi ga u nešto, kako sam kaže primamljivo, nepoznato i beskra-

jno pri čemu se neobazire puno na ustaljene umetničke forme prateći isključivo tokove svog unutrašnjeg individualizma. Oni ga vode od slika javnih prostora – tzv. prizora vagona, pozorišta, kafana... (1934. *U vozu, Scena iz varijetea...*) preko slika predela njemu bliskih (1938. *Predeo sa Senjaka*), do dela koja nastaju nakon 1953. (1954. *Senke*) gde je promena tolika da se čine kao da ih je radio drugi umetnik–umetnik metafizičar. Fasciniran duhovnim fenomenom života, realni, predmetni svet za njega nije više ono što je bio, jer on nastoji da vidi mnogo više i dalje iza njega; da predstavi sasvim novu dimenziju proizašlu iz drugačije logike pristupa stvarnosti. Vođen upravo takvom idejom u periodu od 1960 – 1968. Tabaković je uradio ciklus *Skriveni svetovi*, kojim započinje najzreliji period svoga stvaralaštva, u kome potpuno rasterećen, eksperimentiše sa raznim oblicima, prostorima, fotomontažama, dozvoljavajući sebi maksimalnu slobodu u težnji da prenese ono najdublje i najapstraktnije; pri tom koristi razne asocijacije i sa dosta mašte ih kombinuje unutar slike. Želeći da dopre što dalje, da pomeri granice svoje realnosti i otvori put novim saznanjima, sve je hrabriji i zagonetniji; u potrazi za duhovnim smislom, mešajući realno i nadrealno, on stvara dosetke potpuno nekonvencionalnim jezikom, ostajući veran jedino svom nepogrešivom crtežu. Sve više se pronalazi u tehnici kolaža koja mu omogućava novu kombinatoriku, svih do tada u njegovom radu poznatih postupaka.

Kada toliko godina kasnije posmatramo Tabakovićeve slike iznova smo oduševljeni spontanošću kojom one komuniciraju sa nama. Iza onog vidljivog treba pronaći pravi smisao drugačiji za svakog od nas, prepun raznih skrivenih mogućnosti aktuelnih u svakom vremenu; u tome je draž kao sasvim nova dimenzija ostvarenja jedne potpune duhovne slobode stvaralaštva kojoj je Ivan Tabaković stremio i koja ga je svrstala u sam vrh moderne umetnosti.